

Література

1. Кирило-Мефодіївське товариство: В 3 т. – К., 1990. – Т. 1 – С. 76, 155-169, 170-171; Т.2. – С.66-69, 80-81, 90, 128-129.
2. Звездочка. – СПб., 1846. – Т. 17.
3. Киевская старина. – 1900. – Т. 19. – С. 302-310; 1889. – Т. 24. – С. 217-221; Т. 67. – С. 238; Т. 74. – Кн. 2. – С. 235; 1904. – Т.84. – Кн. 1. – С. 227-228.
4. Кулиш П. А. Записки о Южной Руси /Кулиш П. А. – СПб., 1856. – Т. 1. – С. 92, 130, 183-199, 203-232; Т.2. – С.310-336.
5. Марченко М. І. Историчне минуле українського народу в творчості Т. Г. Шевченка /Марченко М. І. – К., 1957.
6. Куліш П. О. Твори: В 5 т. / Ред. О. Дорошкевич / Куліш П. О. – Х.-К., 1930-1931. – Т. 3.
7. Кулиш П. А. История воссоединения Руси: В 3 т. /Кулиш П. А. – СПб., 1875. – Т. 1. – С. 8, 25-67, 273-274, 365; Т. 2. – С. 317-319, 332-333, 413, 328-329.

References

1. Kyrylo-Mefodiivske tovarystvo: V 3 t. – K., 1990. – Т. 1 – S. 76, 155-169, 170-171; Т.2. – S.66-69, 80-81, 90, 128-129.
2. Zvezdochka. – SPb., 1846. – Т. 17.
3. Kievskaiia starina. – 1900. – Т. 19. – S. 302-310; 1889. – Т. 24. – S. 217-221; Т. 67. – S. 238; Т. 74. – Кн. 2. – S. 235; 1904. – Т.84. – Кн. 1. – S. 227-228.
4. Kulish P. A. Zapiski o Iuzhnoi Rusi /Kulish P. A. – SPb., 1856. – Т. 1. – S. 92, 130, 183-199, 203-232; Т.2. – S.310-336.
5. Marchenko M. I. Istorychne mynule ukrainskoho narodu v tvorchosti T. H. Shevchenka /Marchenko M. I. – K., 1957.
6. Kulish P. O. Tvory: V 5 t. / Red. O. Doroshkevych / Kulish P. O. – Kh.-K., 1930-1931. – Т. 3.
7. Kulish P. A. Istoriia vossoedineniia Rusi: V 3 t. /Kulish P. A. – SPb., 1875. – Т. 1. – S. 8, 25-67, 273-274, 365; Т. 2. – S. 317-319, 332-333, 413, 328-329.

УДК 39(477.85)

Гнидка Катерина Олександрівна
здобувач Національної академії керівних
кадрів культури і мистецтв,
асистент кафедри культурології,
релігієзнавства та теології
Чернівецького національного університету
ім. Юрія Федьковича
e-mail: kateryna-hnydka@ukr.net

ЕТНОФОЛЬКЛОРНА КУЛЬТУРА БУКОВИНИ В УМОВАХ ПОЛІЕТНІЧНИХ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВПЛИВІВ

Автором досліджено етнофольклорну культуру Буковини як основний засіб збереження самобутності народу в контексті глобалізаційних та інформаційних процесів у сучасному суспільстві. Особливу увагу приділено регіональній специфіці фольклорних традицій у різноманітних видах прикладного мистецтва, що зумовлено іноетнічними та крос-культурними впливами в історичному дискурсі й сучасним пограничним положенням Буковини.

Ключові слова: етнофольклорна культура, фольклорні традиції, поліетнічність, крос-культурна взаємодія, пограниччя, глобалізаційні процеси, фольклорний фестиваль.

Гнидка Катерина Александровна, соискатель Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств, ассистент кафедры культурологии, религиоведения и теологии Черновицкого национального университета им. Юрия Федьковича

Этнофольклорная культура Буковины в условиях полиэтнических и глобализационных воздействий

Автором исследована этнофольклорная культура Буковины как основное средство сохранения самобытности народа в контексте глобализационных и информационных процессов в современном обществе. Особое внимание уделено региональной специфике фольклорных традиций в различных видах прикладного искусства,

что обусловлено иноэтническими и кросс-культурными влияниями в историческом дискурсе и современным пограничным положением Буковины.

Ключевые слова: этнофольклорная культура, фольклорные традиции, полиэтничность, кросс-культурное взаимодействие, пограничье, глобализационные процессы, фольклорный фестиваль.

Hnydka Kateryna, PhD-student, National academy of managerial staff of culture and arts, an assistant, the Culturology, Religious studies and theology chair, Jurij Fedkovych Chernivtsi national university

Ethnically Folk Culture of Bukovyna under conditions of globalization and multinational influences

Nowadays, the negative effect of globalization is the disappearance of peculiarities of national cultures, their originality and self-identity. So it is very important to find ways and means to preserve them. One of such means is the development and translation of ethnic folk culture. Considering the regional fragmentation of the all Ukrainian culture it is scientifically justified to study local folk traditions, including Bukovyna as one of the specific historically ethnographic regions of Ukraine. That's why it is necessary to examine the features of ethnic folk culture of Bukovyna region as a result of multinational cooperation and the state and ways of their preservation in terms of the globalization of modern society; to analyze foreign ethnic and cross-cultural influences on culture of Bukovyna as borderlands region; to identify Romanian and Moldovan cultural elements in folk traditions of Bukovyna's land, which determine the uniqueness of its regional culture; to determine the value of modern folk festivals for the development and promotion of culture in the context of glocalizational and urbanizational processes.

Bukovyna's ethnically folk culture was formed under the conditions of its historical affiliation to various foreign countries (Moldavia, Turkey, Austria-Hungary, Romania, the Soviet Union) and its current border with Moldova and Romania. Today the region has entirely Romanian and Moldovan villages, which folklore certainly had an impact and still affects on traditional Bukovyna's art and traditions. In the ceremonial and ritual images, in the arts and crafts, in amateur painting and architecture the people of Bukovyna established their originality and identity, high endowments, involvement in national unity with all Ukrainian people.

In recent times, one of the most popular forms of interaction between people in modern culture is the festival. In the cultural context festival is perceived as a social and cultural phenomenon, a special form of intercultural communication, which is implemented within the creative and intellectual intentions of present day. Despite the fact that there are negative reviews about the quality and benefits of various festivals, in our opinion, folk festivals still perform their basic functions, such as popularization, preservation and restoration of traditions, and therefore, in view of increase in their size we can say that they attract more and more nationally conscious people. Thus, there are such folk, ethno-religious festivals in Bukovyna as "Malanka Fest", International Hutsul Festival, "Bukovyna's meeting", "Obnowa Fest", "Kupala's circle", "Bukovyna's Branches", "Rainbow of Bukovyna" and others.

It is important to emphasize the significance of comparatively ethnographic analysis of common artistically stylistic features of Bukovyna's costumes and clothing with neighboring Slavic nations, indicating that the ensemble of folk costumes late XIX – early XX century was the result of a long and difficult path of historical development of the region. For centuries its artistic qualities were formed in close contact with the costume complexes of Romanian, Moldovan, Russian people.

Researching the features of Bukovyna's folk culture it is necessary to note regional specificity of embroidery. Regional peculiarity of Bukovyna's shirts is that the end of the sleeves and hem are decorated with broad band of wreaths "tsyрка". "Tsyрка" is a delicate openwork with complex geometrized-floral ornament, made with white silk. The reflection of snow-white silk contrast with colorful beaded embroidery gives the shirt a unique look. This is the gold page of Bukovyna's embroidery, which is unparalleled.

So such factors as the historical interaction with the cultures of other peoples and modern boundary mutual influence of Romanian and Moldovan population, on the basis of Ukrainian culture created its own original folk ethnic culture of Bukovyna. Mainly most of folk rituals and customs, as well as all possible kinds of folk art, including folk costumes, embroidery and carpet art are represented on ethnic festivals, which acquired its features through constant cross-cultural and multi-ethnic interaction. Actually thanks to the folklore Ukrainian people are able to preserve their originality and identity, to give impetus to the material and spiritual prosperity and revival of national culture.

Keywords: ethnically folk culture, folk traditions, folklore, multiculturalism, cross-cultural interaction, borderlands, globalization, folk festival.

В умовах глобалізаційних процесів, негативним наслідком яких є нівелювання специфіки національних культур, самотності та самоідентичності, актуальним стає пошук шляхів і засобів їх збереження. Одним із таких засобів є розвиток і трансляція етнофольклорної культури. Зважаючи на регіональну фрагментованість загальноукраїнської культури, науково виправданими є локальні дослідження фольклорних традицій, зокрема Буковини – як одного зі своєрідних історико-етнографічних регіонів України.

Мета даної розвідки – дослідити особливості етнофольклорної культури буковинського краю як результату мультинаціональної взаємодії, а також стан і шляхи їх збереження в глобалізаційних умовах сучасного суспільства. Для досягнення мети необхідно вирішити такі завдання: проаналізувати іноетнічні та крос-культурні впливи на етнофольклорну культуру Буковини як порубіжного регіону; виявити румунські та молдавські елементи у буковинських фольклорних традиціях, що зумовлюють своєрід-

ність регіональної культури краю; визначити значення сучасних фольклорних фестивалів для розвитку та популяризації буковинської культури у ракурсі глокалізаційних і урбанізаційних процесів.

Проблема етнофольклорної культури Буковини як цілісного явища в умовах незалежної України, а також пограничні впливи іноземного населення не достатньо висвітлені у новітній науковій літературі, хоча окремі праці фрагментарно відображують певні їх аспекти. Так, дослідженням календарно-обрядових традицій Буковини займається Г. Кожоляк [8]; особливості буковинської музичної культури вивчають А. Кушніренко, О. Залуцький, Я. Вишпінська [11], І. Мацієвський [13] та ін.; народний костюм і вишивку Буковини досліджують М. Гордійчук [7], М. Костишина [9], Л. Черняк [16], Н. Марусик-Жмендак [12]; специфіку буковинського килимарства аналізують В. Дутка-Жаворонкова [7], М. Гордійчук [6] та ін.

Етнофольклорна культура Буковини формувалася за умов її історичної належності до різноманітних іноземних держав (Молдавського князівства, Туреччини, Австро-Угорщини, Румунії, Радянського Союзу), а також її сучасного межування з Молдовою та Румунією. Слід відмітити, що у даному дослідженні терміном "Буковина" ми будемо користуватися задля позначення її української частини, а саме Чернівецької області. Сьогодні до складу зазначеної області входять також цілковито румунські села (особливо у Герцаївському, Глибоцькому, Новоселицькому, Сторожинецькому районах), фольклор яких, безперечно, мав вплив і досі впливає на традиційну буковинську творчість. В образах обрядово-ритуальних, у декоративно-ужиткових виробках, у самодіяльному малярстві й зодчестві, в народнописаній творчості утверджували мешканці Буковини свою самобутність і самоідентифікацію, високу обдарованість, причетність до спільного слов'янського древа, національну єдність з усім українським народом [4, 5-6].

В наш час фольклор не втрачає своєї пізнавальної, етичної та естетичної цінності. Це підтверджують як різноманітні наукові публікації, так і його актуальність в аудіо- та відео форматах, в електронному варіанті, в інтернеті, а також на багатоманітних етно- та фольклорних фестивалях.

Останніми десятиліттями однією з найбільш затребуваних форм взаємодії між людьми в сучасній культурі є фестиваль. Фестивальний рух в Європі, США, Росії та Україні постійно розширюється, захоплюючи все більші сфери культурного простору. В культурологічному контексті фестиваль починає сприйматися як соціокультурний феномен, особлива форма міжкультурної комунікації, в межах якої реалізуються творчі й інтелектуальні інтенції сьогодення. На прикладі музичних фестивалів російська вчена Олена Широкова у своєму дослідженні вказує на те, що в 2000-і рр. фестиваль припиняє бути лише способом творчого самовираження: завдяки йому сучасні виконавці відтворюють своє уявлення про світ та людину, обговорюють наявні духовні проблеми, питання загальнолюдського значення. А відтак з моделі творчого діалогу фестиваль трансформується в універсальну форму діалогу всередині культури [17, 3, 11-12].

Незважаючи на те, що існують і негативні відгуки щодо якості та користі різноманітних фестивалів, на нашу думку, фольклорні фестивалі все ж таки виконують свої основні функції, такі як популяризація, збереження та відтворення народних традицій, а отже, з огляду на збільшення їх масштабів, можна стверджувати і про те, що вони залучають більше національно свідомого населення. Так, на Буковині проходять такі фольклорні, етнофестивалі, як "Маланка-фест", Міжнародний гуцульський фестиваль, "Буковинські зустрічі", "Обнова-фест", "На гостини до Івана", "Купальське коло", "Буковинські віті", "Веселка Буковини" тощо.

Буковина – край, де можна зустріти традиції української, бессарабської, гуцульської, молдавської, румунської маланок. Тому з 2011 р. в Чернівцях започаткований фестиваль Маланок, метою якого є "відродження та збереження новорічно-різдвяних обрядів, зимового фольклору регіону, виявлення спільних джерел виникнення, розвитку, сприяння їх популяризації через ознайомлення з творчими колективами та їх репертуаром" [2]. У фестивалі Маланок беруть участь колективи, які представляють автентичну маланку, вік якої більше ста років, а також колективи з осучасненою маланкою. У програмі фестивалю зазвичай є маланковий карнавал, конкурси маланкових гуртів і ряджених, груп, окремих театралізованих персонажів, виступи маланково-фольклорних колективів регіону, запалення маланкової ватри, купання ряджених у водоймах тощо. Важливе значення мають автентичність текстів, відповідність костюмів та діалекту краю, музичний супровід, мистецька індивідуальність, виконавча майстерність колективів і цілісність репертуарного дійства.

Необхідно підкреслити, що Маланка посідає особливе місце у різдвяно-новорічних святах переважно у південно-західних областях України, зокрема на Буковині, а також у румунського населення. Назва, очевидно, походить від св. Меланії, день якої за церковним календарем відзначався 31 грудня. Цей обряд бере свій початок ще до прийняття християнства, від давніх аграрно-магічних звичаїв. Головну роль виконував хлопець, переодягнений у народний одяг дівчини. Всі інші ролі зазви-

чай виконували неодружені хлопці [10, 132]. Маланка сама не ходить – має свій "почот" (почет): Орача з чепігами від плуга, Сівача з сівнею через плечі, Цигана, Єврея-орендаря, Орендарку, Жандарма, Діда й Бабу, Ведмедя, Козу, Журавля, Чорта. У разі зустрічей кількох гуртів "Маланок" Ведмеді виходили наперед і починали боротися один із одним до повалення котрогось на спину. "Маланка", Ведмідь якої переміг, мала право маланкувати в тому куті села, звідки був гурт переможеного Ведмедя. Одяг Ведмедя, крім маски, складався зі шкіряних штанів і короткого кожушка з вивернутою назовні шерстю. Кожух був підперезаний шкіряним ременем [8, 99-102].

Гуцульщина відома своїми самобутніми музикантами, співаками, майстрами різних видів прикладного мистецтва. З 1990 р. товариство "Гуцульщина" задля відродження, примноження матеріальної, духовної гуцульської культури, місцевих традицій і обрядів, започаткувало Міжнародні гуцульські фестивалі, у рамках яких проводяться також науково-практичні конференції, симпозиуми, спортивні та різні молодіжні заходи. Ці фестивалі щороку проходять у різних містечках Чернівецької, Івано-Франківської і Закарпатської областей. Крім традиційних конкурсних програм у восьми жанрах: пісенному, фольклорному, музичному, театральному, хореографічному, естрадному, виставок творів образотворчого, декоративно-прикладного та фотомистецтва, кожного року існують так звані родзинки фестивалів, наприклад, сплав лісу річкою Путилкою, проводи тваринників на полонини, запалення ватри під звуки трембіт тощо [14]. Отже, Міжнародний гуцульський фестиваль збирає людей, які відчувають пошану до традицій, звичаїв та надбань українського народу.

Вже майже півстоліття проходить міжнародний фольклорний фестиваль "Буковинські зустрічі". Як повідомляється на офіційному веб-порталі Чернівецької міської ради, вперше ідея проведення фольклорного фестивалю "Буковинські зустрічі" з'явилася в середовищі польських емігрантів з Буковини, що проживають в Пільському повіті. Вона пов'язана з діяльністю колективу "Ястровяци", який популяризує буковинські традиції. Польща, Румунія, Угорщина, Словаччина і Україна – п'ятірка країн, що приймають фестиваль. Ланкою, що об'єднує ці держави, є буковинці. Адже базується фестиваль на колективах, учасники яких живуть або народились на Буковині і виїхали в різні частини світу. Аналогів "Буковинських зустрічей" в Європі немає. Фестиваль має свої унікальні традиції, однією з яких є те, що дійство мандрівне. Іншим гарним звичаєм є відсутність бар'єру сцени між учасником і глядачем: відбувається урочиста хода, коли до цих заходів може приєднатися будь-хто. Глядач стає учасником, і це є позитивною рисою фестивалю [3].

У таких фестивалях беруть участь переважно народні аматорські фольклорно-етнографічні колективи Буковини, які своїми виступами роблять значний внесок у збереження та трансляцію буковинського фольклору, а також у передачу національних духовних скарбів молодому поколінню. Більшість з них виконує народні обрядові, побутові пісні, давні обряди весіль ("Южинецьке весілля", "Ревнянське весілля", "Гуцульське весілля", "Відавала мати дочку" та ін.), хрестин ("Народини", "Похрестини" та ін.), різдвяних ("Коляда котиться селом", "Коляда", "Маланка", "А ми маланку з козою водили" та ін.), великодніх свят ("Вливаний понеділок", "Скакали дикі кози" та ін.); місцеві танці ("Банилівський плес", "Коса", "Старий гуцул", "Фасулька", "Ойра", "Червона спідниця", "Ганка" та ін.). Найактивнішими носіями фольклорних традицій, обрядів краю є такі колективи: "Банилівська толока", "Прилипчанка", "Южинецькі молодички", "Левенки", "В'янечек", "Кіцманчани", "Родина", "Черемош", "Дністрові серпанки" та багато інших. Значна їх частина виступають на сучасних фольклорних фестивалях як в Україні, так і за кордоном [11, 279-283].

Велике значення на подібних фольклорних фестивалях мають національні костюми учасників, що оздоблені особливою, характерною для певного краю, зокрема Буковини, вишивкою. Як зазначає буковинська дослідниця Настасія Марусик-Жмендак, "одним із яскравих виявів художньої культури народу є його традиційний одяг. Будучи необхідним для існування людини, народний костюм означає приналежність його власника до тієї чи іншої нації, а також засвідчує, значною мірою, соціальний стан і вид діяльності людини, господарсько-культурну діяльність. Прикметною особливістю традиційного народного одягу української нації є його оздоблення вишивкою". А вишиванка стала духовним символом українців, з яким пов'язана їх історія, культура, творчі пошуки [12, 12].

Відзначаючись великою різноманітністю орнаментальних мотивів, їхніх композиційних вирішень і колористичним багатством, український костюм Буковини є цінною культурною спадщиною нашого народу. На прикордонній території завжди існує більше можливостей для культурних взаємозв'язків, тому не випадково у костюмі буковинців особливо чітко простежуються спільні художньо-стильові риси з молдавським і румунським одягом. Термінологія окремих компонентів українського одягу також збігається з молдавською та румунською. Наприклад, овчинна безрукавка у багатьох селах Глибоцького та Новоселицького районів, що розташовані біля румунського кордону, носила назву блудниця, а жіноча горботка – фота, оскільки її носили по-румунськи прямо, не підтикаючи кінці

полотнища під пояс, як це робили українці. У селах Сокирянського району, які прилягають до молдавського кордону, буковинську горбатку називали катрінцею [9, 95-96]. Досліджуючи вплив румунської традиції на український народний одяг, варто зазначити, що деякі науковці вважають, що українці запозичили у румунів хутрянний одяг [15, 526]. Найпоширенішими з них серед українського, молдавського і румунського населення були кептарі та кожухи.

Певні художні аспекти буковинського народного одягу мали аналогію у російському та білоруському одязі. Так, жіночий святковий південновеликоруський костюмний комплект, одяг південних областей Білорусі, а також буковинський комплект Заставнівського та Кіцманського районів перегукувались щодо характеру побудови декору. Вишивка яскравою вагомою плямою покривала рукави, груди і плечі російської рубашки й української сорочки. Широкі орнаментовані вставки акцентували напліччя білоруських сорочок. Російська й білоруська поньова та буковинська горбатка ділились на три рівних частини. Барвистість верху комплексів дещо урівноважувала певну вагу низу, закритого настегновим одягом. У південновеликоруському комплекті поньову носили з підтиком для зорового збільшення стегон. З тією ж метою подібним чином носили горбатку буковинки передгір'я, рівнинних районів. Подібність цих комплексів виразилась і в наявності тканого поясу, котрий підкреслював талію, в характері його орнаментативної та колористичної вирішенні [9, 92-93].

Підсумовуючи вищезазначене, слід відзначити, що дані порівняльно-етнографічного аналізу спільних художньо-стильових рис буковинського костюму й одягу сусідніх слов'янських народів свідчать, що художній ансамбль народного костюму Буковини кінця XIX – початку XX ст. був результатом великого і складного історичного шляху розвитку народного мистецтва краю. Протягом віків його художні якості формувались у тісній взаємодії з костюмними комплексами молдавського, румунського, російського населення [9, 92-93].

Деякі науковці, серед яких заслужений діяч мистецтв Микола Шкрібляк, у своїх дослідженнях, використовуючи словосполучення сучасний народний костюм, мають на увазі костюми 50-60-х рр. XX ст., оскільки ті, які шилися пізніше втратили і свою художню цінність, і буковинську семантику. Сьогодні такі села Буковини, як Топорівці, Магала, Бояни творять так званий сучасний костюм, який не має нічого спільного з тим стародавнім одягом, що побутував у цих поселеннях. Така негативна тенденція нині спостерігається в усіх буковинських селах. На фольклорних фестивалях можна побачити як колективи, чи то через несмак, чи через незнання, одягають "постоли з Путильщини, горбатку з Новоселиці, а сорочку з Кіцманщини" [16, 3-4]. Отже, організовуючи різноманітні фольклорні свята та фестивалі, варто особливу увагу звертати на достовірність і національного одягу, і обрядів, пісень, звичаїв окремого регіону, адже істинну духовну цінність має справжній автентичний фольклор, а не певні відлуння фольклоризму.

Досліджуючи особливості етнофольклорної культури Буковини, необхідно відмітити регіональну специфіку народної вишивки. Кожний район, кожне село буковинського краю має свої характерні мотиви вишивки та притаманну лише їй кольорову гаму. Зокрема, у кольоровій гамі поліхромної вишивки гірських районів регіону домінує поєднання червоного, жовтого, коричневого та синього кольорів. На території Верхнього Буковинського Попруття – жовтого, чорного, червоного, зеленого та синього; Нижнього Буковинського Попруття – червоного, синього, жовтого. У зоні Прикарпатської Буковини домінує поєднання голубого, жовтого, фіолетового та бордового кольорів. В зоні Буковинського Поділля – червоного, чорного, зеленого та фіолетового кольорів. Орнаментальні елементи буковинських вишивок могли мати подібні форми, але завдяки використанню різноманітної кольорової гами вони набували неповторного вигляду. В цьому і полягає їх висока художня цінність [12, 15].

Однією з особливих сторінок буковинської вишивки є вишивання бісером. Цей вид декоративного мистецтва виник понад 4 тисячі років тому. На території України бісер у вишивці почали використовувати в середині XIX ст. для оздоблення окремих елементів на тлі вишивок, виконаних нитками. Пізніше Буковина (зокрема, Кіцманський, Заставнівський і Глибоцький райони) стала регіоном поширення суцільного вишивання бісером. Завдяки його використанню буковинські сорочки набувають яскраво-святкового вигляду. Ще одна регіональна особливість буковинських сорочок – кінці рукавів та подолів обов'язково прикрашаються широкими смугами мережок "цирок". Цирка – це ажурна мережка складного геометризвано-рослинного орнаменту, виконана білим шовком. Відблиск білосніжного шовку в контрасті із барвистою бісерною вишивкою надає сорочці неповторного вигляду. Це – золота сторінка буковинської вишивки, яка не має аналогів [12, 15].

Унікальним явищем мистецтва буковинської вишивки є цирковані сорочки, тобто сорочки, повністю оздоблені вищезгаданою технікою змережування. Такі вишивки більш характерні для румунського та молдавського населення краю, яке проживає в Новоселицькому, Глибоцькому, Герцаївському і Сторожинецькому районах [6, 3]. На превеликий жаль, через складність виконання способів

виготовлення циркованих сорочок поступово відмирає. Старші майстрині помирають, а молодь не оволодіває цією технікою. Назагал техніка шиття "білим – по білому" – давня загальнослов'янська традиція, яка пов'язана з ідеалами чистоти й краси, з вірою в добре і чисте життя [12, 15]

На нашу думку, варто згадати також розвиток і збереження традицій у килимарському мистецтві, оскільки воно з давніх-давен і до сьогодні як ніде поширене на Буковині і має великий вплив на життя буковинського населення, будучи головною окрасою інтер'єру житла. В Хотинському, Кельменецькому, Сокирянському районах розповсюдженні килими з медальйонною композицією. Вирізняються вони обмеженою кількістю мотивів – це переважно великі ромби з гачками або просто ступінчасті ромби на чорному тлі. Оригінальністю виділяються килими Кіцманщини та Заставнівщини, характерною особливістю яких є чергування зооморфних мотивів з рослинними орнаментом. У Новоселицькому, Глибоцькому, Сторожинецькому та Герцаївському районах, де переважає румунсько-молдавське населення, розповсюджені килимові вироби з яскравим рослинним орнаментом на чорному тлі. Це великі букети квітів, що чергуються. Також, окрім звичайних квітів, у композицію малюнка вводиться китиця винограду з листям [5, 3].

На сьогоднішній день створення буковинських килимів перейшло у сферу професійного мистецтва. В сучасній практиці характерні мотиви народного килима часто використовують при створенні сценічного костюму для фольклорних колективів, призначенням якого є репрезентація регіональних традицій. Це відповідає бажанню самодіяльних і професійних колективів комплексно продемонструвати національний колорит та виразити його у синтезі пісні, танцю та костюму. Отже, ми можемо констатувати, що шляхи розв'язання проблеми збереження та розвитку традицій у сучасному декоративному мистецтві пов'язані з індивідуальною творчою активністю професійних художників. Специфікою цього процесу є потреба впровадження новаторських ідей у традиційні форми мистецьких процесів. І саме поглиблене вивчення народного мистецтва є підґрунтям, необхідним для здійснення трансформації традиційного в сучасне [7, 116-121].

На Буковині, особливо на Гуцульській частині (Путильський та Вижницький райони), інструментальна музика має велике значення в житті та мистецтві населення. Вона супроводжує низку трудових процесів, усі календарні й сімейні обряди (похорони, весілля, "колачини" – хрестини), ворожіння. Вистави народного театру, усі без винятку види традиційних процесів, танців і хороводів. Музичні інструменти, які й українці, й румуни вважають традиційними завдяки використанню, а не завдяки їх створенню, -тилінка, флюяра, волинка та ін. Найбільшу групу цієї місцевості складають духові інструменти, серед яких найвизначнішим є трембіта [13, 56-57].

Трембіта, яка й донині поширена в Гуцульській частині Буковини, – це натуральна довга дерев'яна амбушюрна труба без бокових отворів, довжиною до 3-х метрів, котра зустрічається і в польській традиції, і в румунській та українській. Б. Яремко у своєму дослідженні на базі етномузичних матеріалів, зібраних у фольклорних експедиціях 2002-2005 років, описав те, як зафіксувалася у пам'яті сучасних гуцулів трембіта та її функціонування. Наприклад, один із сучасників стверджує, що "трембіта є найпопулярнішим і "найсильнішим" звуковим знаряддям, а оскільки її звучання можна чути на значній відстані, вона з давніх-давен була неперевершеним засобом передачі необхідної інформації, служачи в горах заміном телефону". У полонинському господарстві трембіта є невід'ємним атрибутом літньо-осіннього пастухування. Кожна з трембітних мелодій-сигналів, що звучать на полонині у відповідний час, несе в собі конкретне смислове навантаження [18, 260-261].

Сучасні музикознавці стверджують, що на Буковині трембітарів залишилося обмаль, а грають на них переважно самоуки-аматори [1, 11]. Проте музичний інструментарій буковинців, а особливо гуцулів, і досі залишається виразним показником їх історії, ментальності й типу культури, а відтак зберігається їх етнофольклорна культура загалом [13, 58-59].

Отже, такі чинники, як історична взаємодія з культурами інших народів і сучасний пограничний взаємовплив румунського та молдавського населення, створили на загальноукраїнському ґрунті власну своєрідну етнофольклорну культуру Буковини. Цікавим феноменом у сучасній соціокультурній сфері є етно- та фольклорні фестивалі, метою яких є ознайомлення населення з національною культурою і традиціями, їх трансляція та збереження, що особливо актуально за умов негативних наслідків глобалізаційних чинників. На подібних фестивалях представлені інсценізації народних обрядів та звичаїв, а також всі можливі види народного мистецтва, серед яких народний одяг, вишивка і килимарство Буковини, що набули своїх особливостей завдяки постійній крос-культурній та поліетнічній взаємодії. Власне завдяки фольклору український народ здатен зберегти свою самобутність та ідентичність, дати поштовх до матеріального і духовного відродження й процвітання національної культури.

Література

1. Бабух В. Чи лишаться Карпати з трембітами? / Василь Бабух // Чернівці. – 2007. – 29 червн. (№ 26). – С. 11.
2. Вашківецька маланка стане обласним фестивалем [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chas.cv.ua/3214-vashkvecka-malanka-stane-oblasnim-festivalem.html>.
3. Вишневецька І. "Буковинські зустрічі" в Угорщині / Ірина Вишневецька [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://chernivtsy.eu/portal/4/561-561.html>.
4. Герцюк Т. Народження краси / Т. Герцюк. – Ужгород : Карпати, 1985. – 72 с.
5. Гордійчук М. Буковинський народний килим / М. Гордійчук // Буковинське віче. – 2008. – 22 жовтня (№ 80). – С. 3.
6. Гордійчук М. Символи буковинської вишивки / М. Гордійчук // Буковинське віче. – 2010. – 15 груд. (№ 94). – С. 3.
7. Дутка-Жаворонкова В. Впровадження традицій буковинського килимарства у сучасний мистецький процес / Вікторія Дутка-Жаворонкова // Буковинський журнал. – 2012. – № 3. – С. 116-121.
8. Кожолянко Г. Магічність буковинської маланки: традиції та сучасність / Георгій Кожолянко // Народна творчість та етнографія. – 2005. – № 5. – С. 89-92.
9. Костишина М. В. Український народний костюм Північної Буковини: традиції та сучасність / М. Костишина // Чернівці: Рута, 1996 – 191 с.
10. Курочкін О. Громадський побут і звичаєвість / О. Курочкін // Культура і побут населення України: Навч. посібник. / В. І. Наулко, Л. Ф. Артюх, В. Ф. Горленко та ін. – К. : "Либідь", 1991. – 232 с.
11. Кушніренко А. М. .М. Історія музичної культури й освіти Буковини : навч. осібник / А.М. Кушніренко, О.В. Залуцький, Я.М. Вишпінська. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 376 с.
12. Марусик-Жмендак Н. Барви Буковини / Н. Марусик-Жмендак. – К. : Народні джерела, 2006. – 152 с.
13. Мацієвський І. Музика у міжкультурному контексті / Ігор Мацієвський // Гуцули, бойки, лемки – традиція і сучасність: матеріали наук. конф. / за ред. Ю. Чонстка-Клапита; пер.: А. Важеха, Д. Камінська. – Краків, 2008. – 192 с. – С. 43-64.
14. Міжнародний гуцульський фестиваль // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kosivart.com/index.cfm/fuseaction/hutsul_festival.main.
15. Фольклористична монографія українців Сучавського повіту та румунів Чернівецької області. – Сучава: Сучав. повіт. рада, 2012. – 560 с.
16. Черняк Л. Буковинський народний костюм / Людмила Черняк // Буковина. – 2011. – 12 лист. (№ 84). – С. 3-4.
17. Широкова Е. Музыкальный фестиваль в диалоге культур: автореф. дис. ... канд. культурологии / Е. А. Широкова. – Санкт-Петербург : [б. и.], 2013. – 22 с.
18. Яремко Б. Трембіта як пам'ятка духовної культури гуцулів / Богдан Яремко // Проблеми етномізіології. – Випуск 4. – К., 2009. – С. 260-269.

References

1. Babukh V. Chy lyshatsia Karpaty z trembitamy? / Vasyl Babukh // Chernivtsi. – 2007. – 29 chervn. (№ 26). – S. 11
2. Vashkivetska malanka stane oblasnym festyvalem [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.chas.cv.ua/3214-vashkvecka-malanka-stane-oblasnim-festivalem.html>
3. Vyshnevetska I. "Bukovynski zustrichi" v Uhorschyni / Iryna Vyshnevetska [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://chernivtsy.eu/portal/4/561-561.html>.
4. Hertsiuk T. Narodzhennia krasny / T. Hertsiuk. – Uzhhorod : Karpaty, 1985. – 72 s.
5. Hordiichuk M. Bukovynskiy narodni kylym / M. Hordiichuk // Bukovynske viche. – 2008. – 22 zhovtnia (№ 80). – S. 3.
6. Hordiichuk M. Symvoly bukovynskoi vyshyvky / M. Hordiichuk // Bukovynske viche. – 2010. – 15 hrud. (№ 94). – S. 3
7. Dutka-Zhavoronkova V. Vprovadzhenia tradytsii bukovynskoho kylymarstva u suchasnyi mystetskyi protses / Viktoriia Dutka-Zhavoronkova // Bukovynskiy zhurnal. – 2012. – № 3. – S. 116-121.
8. Kozholianko H. Mahichnist bukovynskoi malanky: tradytsii ta suchasnist / Heorhii Kozholianko // Narodna tvorchist ta etnografii. – 2005. – № 5. – S. 89-92.
9. Kostyshyna M. V. Ukrainskyi narodniy kostium Pivnichnoi Bukovyny: tradytsii ta suchasnist / M. Kostyshyna // Chernivtsi: Ruta, 1996 – 191 s.
10. Kurochkin O. Hromadskiy pobut i zvychaievist / O. Kurochkin // Kultura i pobut naseleння Ukrainy: Navch. posibnyk. / V. I. Nauлко, L. F. Artiukh, V. F. Horlenko ta in. – K. : "Lybid", 1991. – 232 s.
11. Kushnirenko A.M., Zalutskiy O.V., Vyshpynska Ya.M. Istorii muzychnoi kultury y osvity Bukovyny : navch. osibnyk / A.M. Kushnirenko, O.V. Zalutskiy, Ya.M. Vyshpynska. – Chernivtsi : Chernivetskyi nats. un-t, 2011. – 376 s.
12. Marusyk-Zhmendak N. Barvy Bukovyny / N. Marusyk-Zhmendak. – K. : Narodni dzherela, 2006. – 152 s.

13. Matsiievskiy I. Muzyka u mizhkulturnomu konteksti / Ihor Matsiievskiy // Hutsuly, boiky, lemky – tradytsiia i suchasnist: materialy nauk. konf. / za red. Yu. Chonstka-Klapyta; per.: A. Vazhekha, D. Kaminska. – Krakiv, 2008. – 192 s. – S. 43-64
14. Mizhnarodnyi hutsul'skyi festyval. – Elektronnyi resurs: http://www.kosivart.com/index.cfm/fuseaction/hutsul_festival.main.
15. Folklorystychna monohrafiia ukrainsiv Suchavskoho povitu ta rumuniv Chernivetskoj oblasti. – Suchava: Suchav.povit.rada, 2012. – 560 s.
16. Cherniak L. Bukovynskiy narodnyi kostium / Liudmyla Cherniak // Bukovyna. – 2011. – 12 lyst. (№ 84). – S. 3-4.
17. Shirokova E. Muzykal'nyi festival' v dialoge kul'tur: avtoref. dis. ... kand. kul'turologii / E. A. Shirokova. – Sankt-Peterburg : [b. i.], 2013. – 22 s.
18. Yaremko B. Trembita yak pamiatka dukhovnoi kultury hutsuliv / Bohdan Yaremko // Problemy etno-myzykolohii. – Vypusk 4. – K., 2009. – S. 260-269.

УДК 303.01

Кононова Яна Вячеславівна
аспірантка кафедри практичної психології,
соціології та соціальної роботи
Приватного класичного університету
e-mail: ya.kononova@gmail.com

АНТРОПОЛОГІЯ СУЧАСНОСТІ БРУНО ЛАТУРА

Проблематизуються сучасні теоретичні перспективи, що задають тональність дискусіям у гуманітаристиці та соціальних науках. Досліджується зміщення інтерпретаційних рамок у зв'язку з конвенціоналізацією конструктивістсько-інтерпретативної парадигми та виникненням низки наукових уявлень про складність. Предметом розгляду статті є принципові методологічні позиції, заявлені в антропології сучасності – дослідницькій ініціативі французького теоретика Б. Латура, зосередженій на пошуку шляхів оновлення соціального знання.

Ключові слова: актор-мережева теорія, конструктивізм, постгуманітаристика, Бруно Латур.

Кононова Яна Вячеславівна, аспірантка кафедри практичної психології, соціології та соціальної роботи Приватного класичного університету

Антропология современности Бруно Латура

Проблематизируются современные теоретические перспективы, задающие тональность дискуссиям в гуманитаристике и социальных науках. Исследуется смещение интерпретационных рамок в связи с конвенционализацией конструктивистско-интерпретативной парадигмы и возникновением ряда научных представлений о сложности. Предметом рассмотрения статьи являются принципиальные методологические позиции, заявленные в антропологии современности – исследовательской инициативе французского теоретика Бруно Латура, сосредоточенной на поиске путей обновления социального знания.

Ключевые слова: актор-сетевая теория, конструктивизм, постгуманитаристика, Бруно Латур.

Kononova Yana, postgraduate, the psychology, sociology and social work chair, Private classical university

Bruno Latour anthropology of modernity

The contemporary approaches to the methodology of humanities and social sciences, related to attempts to formulate a new paradigm of knowledge are problematized in this article. The employment of the term paradigm refers to a disciplinary matrix outlining the interpretive framework of the scientific research proposed by T. Kuhn. Considering that this definition is a stereotypical understanding of science and itself needs to be problematized the instrumental employment of the term is offered.

At the beginning of the XXI century the constructivist maxima in the social sciences had been dominating. It also had been contending for the status of a leading paradigm in the philosophy of science. The thematizing of homo cognoscens and communicative space of culture had been having emancipating nature and had been aiming at transforming the scientific oriented epistemology into the social-humanitarian synthetic vision and the descriptive methods development. The interest in epistemological problems was caused by the crisis of classical samples and its overcoming. The situation, which is called non-classical, had emerged at the borders, where the classical theories had been collided with objects that not could be described in the accustomed terms. In the XIX century, such objects had been seen as exceptions from the rules, exotic representatives of micro- and megaworlds. The number of such objects is steadily increasing in contemporary world. The disobedient objects, centaurs- objects are the scientific knowledge feature at the beginning of the XXI century. The Science and Technology Studies (STS) had become the sources of such kind of objects discovering.